

Snovni tok e-odpadkov skozi shemo razširjene odgovornosti proizvajalcev

- 1. Učinkovitost ravnanja z E-odpadki v Sloveniji*
- 2. Učinkovitost ravnanja z E-odpadki v EU*
- 3. Model razširjene odgovornosti proizvajalcev*
- 4. Zaključki*

Ljubljana

22. februar 2017

Zbiranje Elektro Odpadkov v Sloveniji

- Neprofitna skupna shema ravnanja z odpadki
- Leta 2005 ustanovili ter upravljajo proizvajalci/zavezanci

63.000 ton OEEO,
650 ton OPBA,
400 ton ONS.
10.000 prevzemov odpadkov/letno

- Skupna shema OEEO / 2007
- Skupna shema OPBA / 2009
- Skupna shema ONS / 2013

- Sistematično ozaveščanje
- LIFE 2011-2013 „ODLOČUJ!“
- LIFE 2016-2020 „E-CIKLIRAJ“

- 500 proizvajalcev/pridobiteljev/uvoznikov
- Hčerinska družba ZEOS eko-sistem BiH
- Pooblaščen zastopnik

Vrednote družbe ZEOS

NEPROFITNO DELOVANJE (rezervacije, nižanje pristojbin)

TRANSPARENTNOST (poslovni svet proizvajalcev, EPR, revizije, letna poročila)

ENAKOST ZA VSE ZAVEZANCE (pristojbine, „black box“ poročanje)

STABILNA SKUPNOST ZAVEZANCEV (lastništvo)

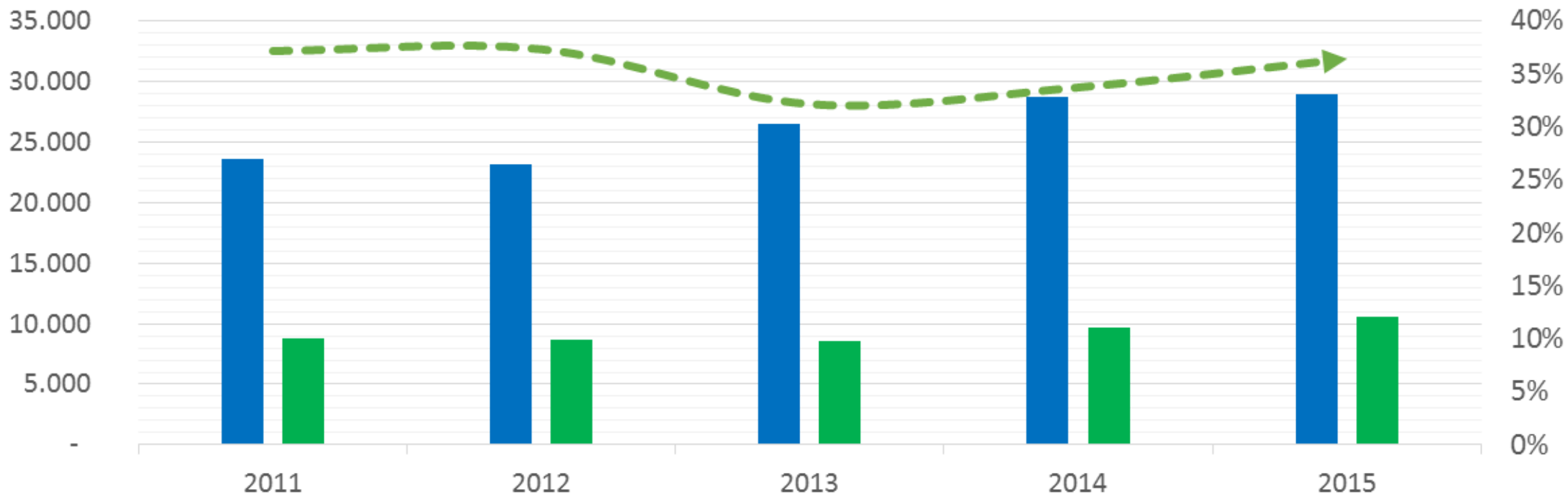
JASNO OZAVEŠČANJE/INFORMIRANJE (lokalno, nacionalno)

ODGOVORNO OPERATIVNO DELOVANJE (cilji, infrastruktura, standardi)

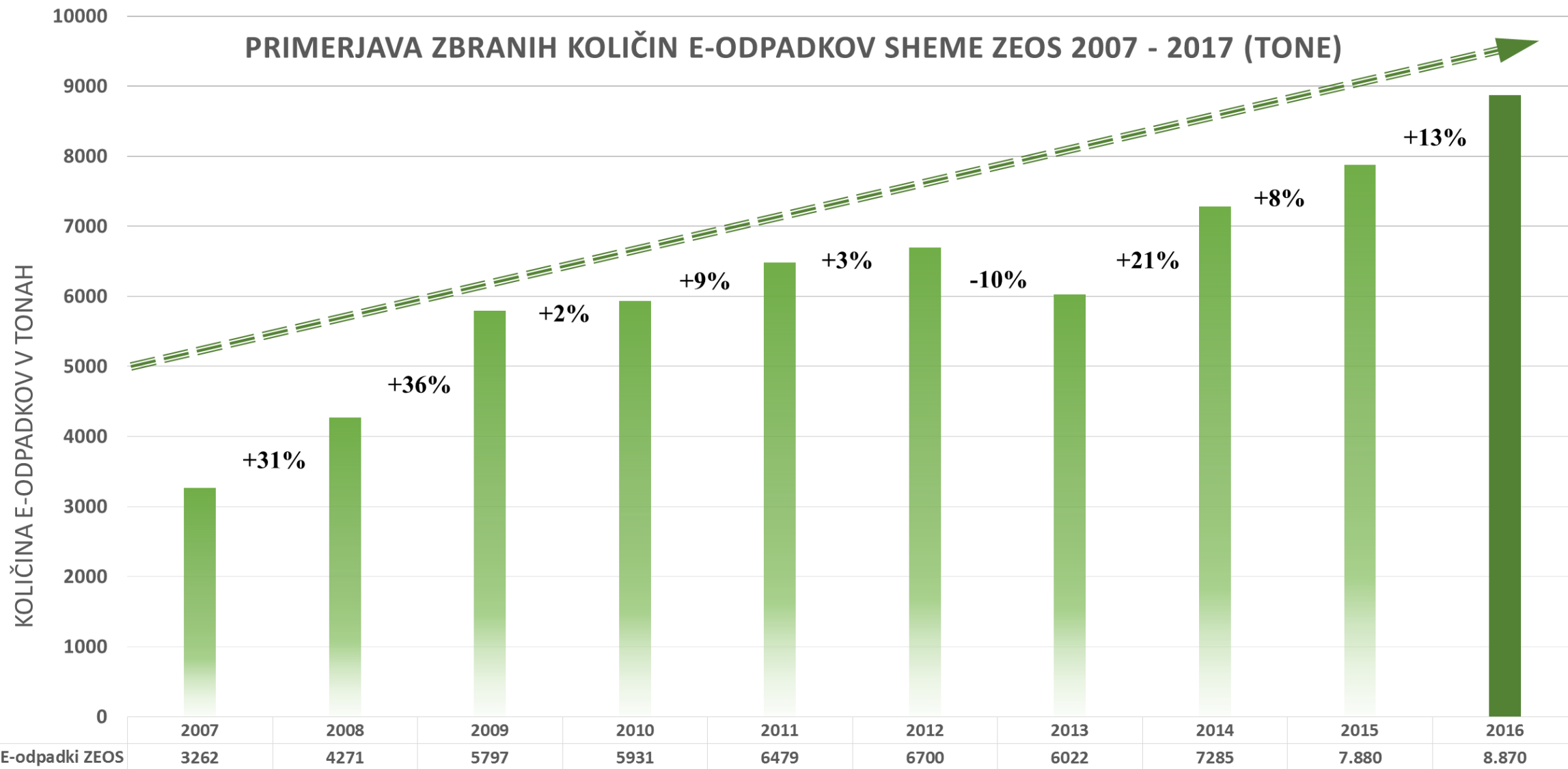
MEDNARODNO DELOVANJE (WeeeForum, WeeLabex, EucoLight)

Učinkovitost zbiranja v RS od 2011 do 2015

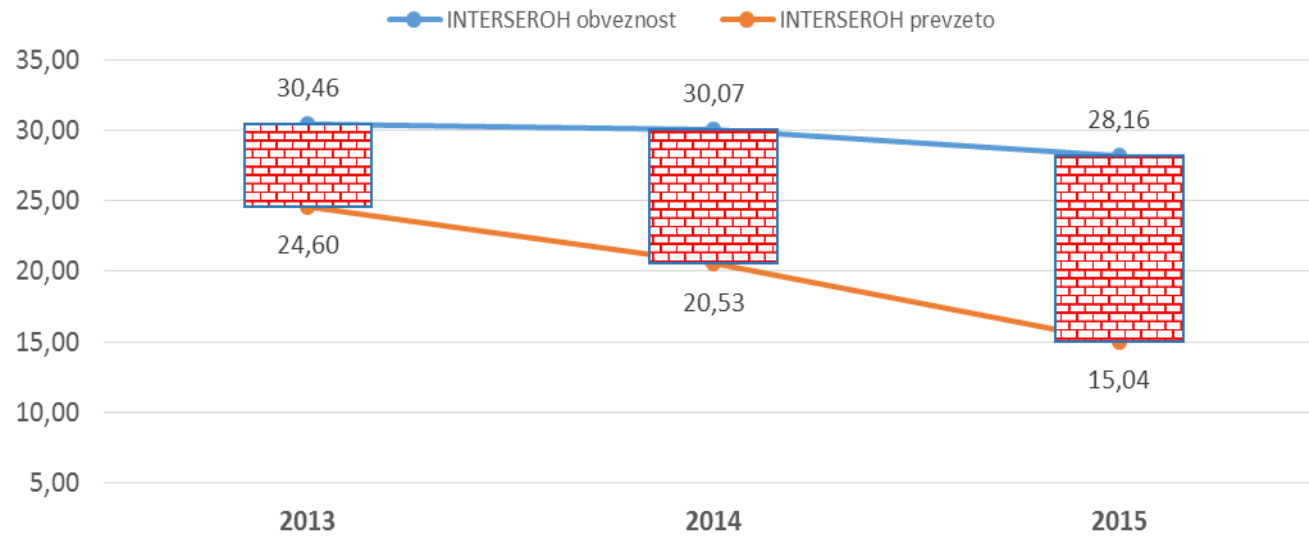
■ Dano na trg RS (t) ■ Zbrano RS (t) - - - → delež zbrano/dano na trg (%)

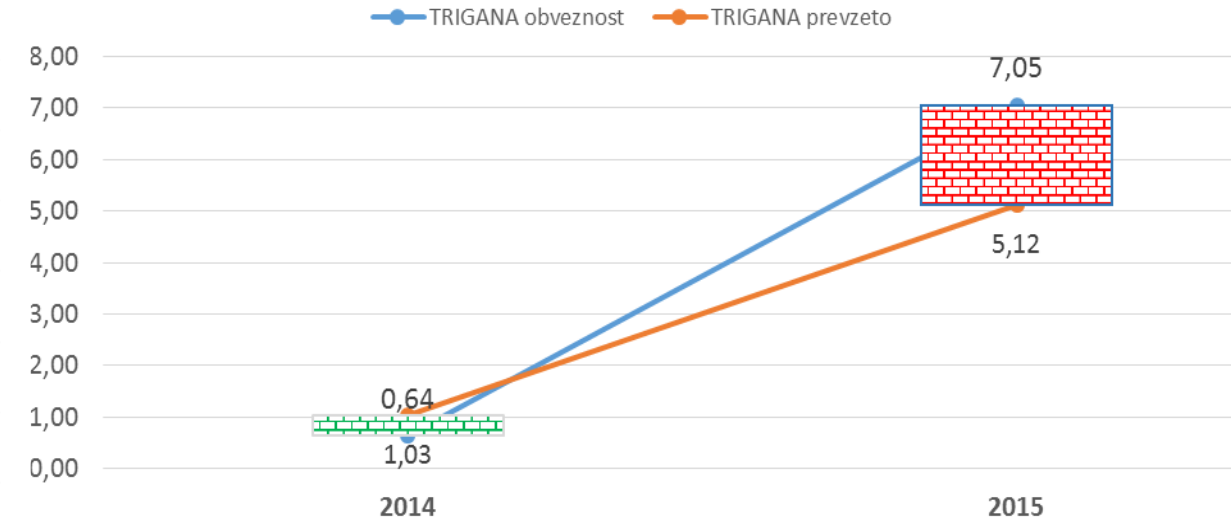
PRIMERJAVA ZBRANIH KOLIČIN E-ODPADKOV SCHEME ZEOS 2007 - 2017 (TONE)

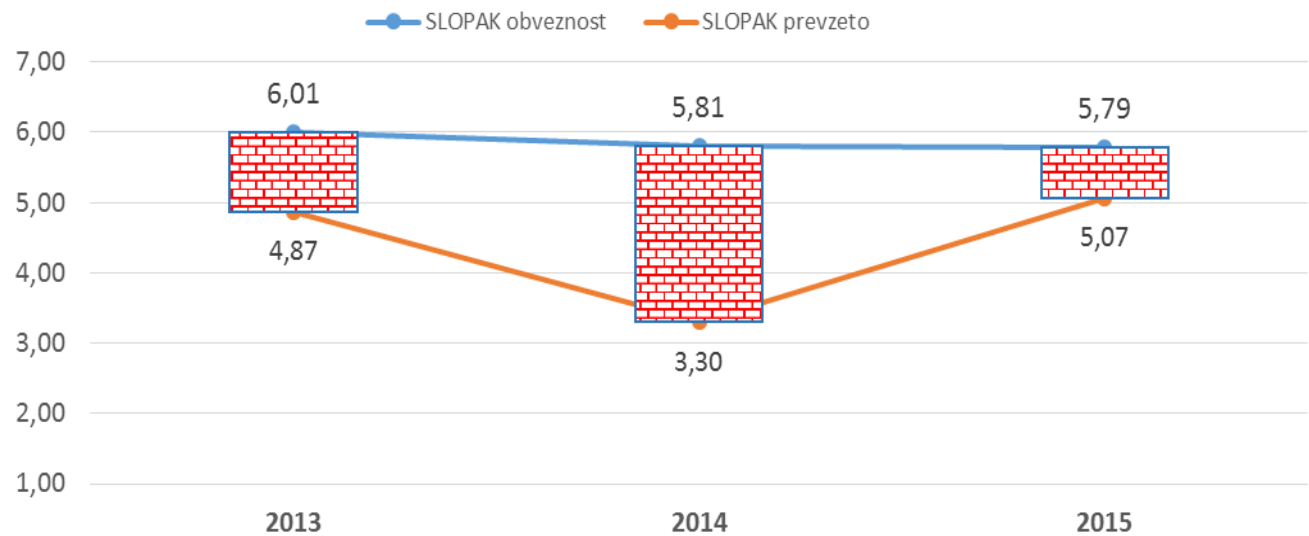
Delež obveznosti in prevzemanja Interseroh (%)

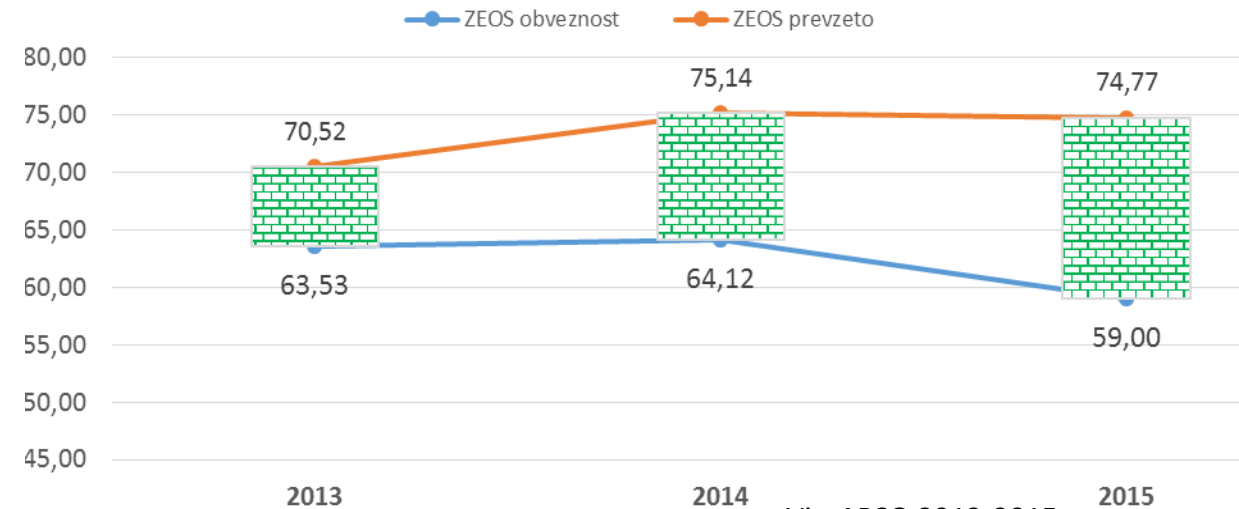
Delež obveznosti in prevzemanja Trigana (%)

Delež obveznosti in prevzemanja Slopak (%)

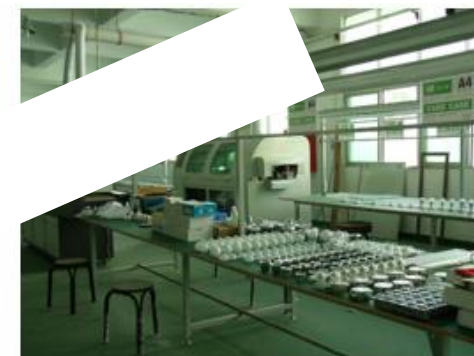
Delež obveznosti in prevzemanja Zeos (%)

Slovenija

Infrastruktura ravnanja z e-odpadki

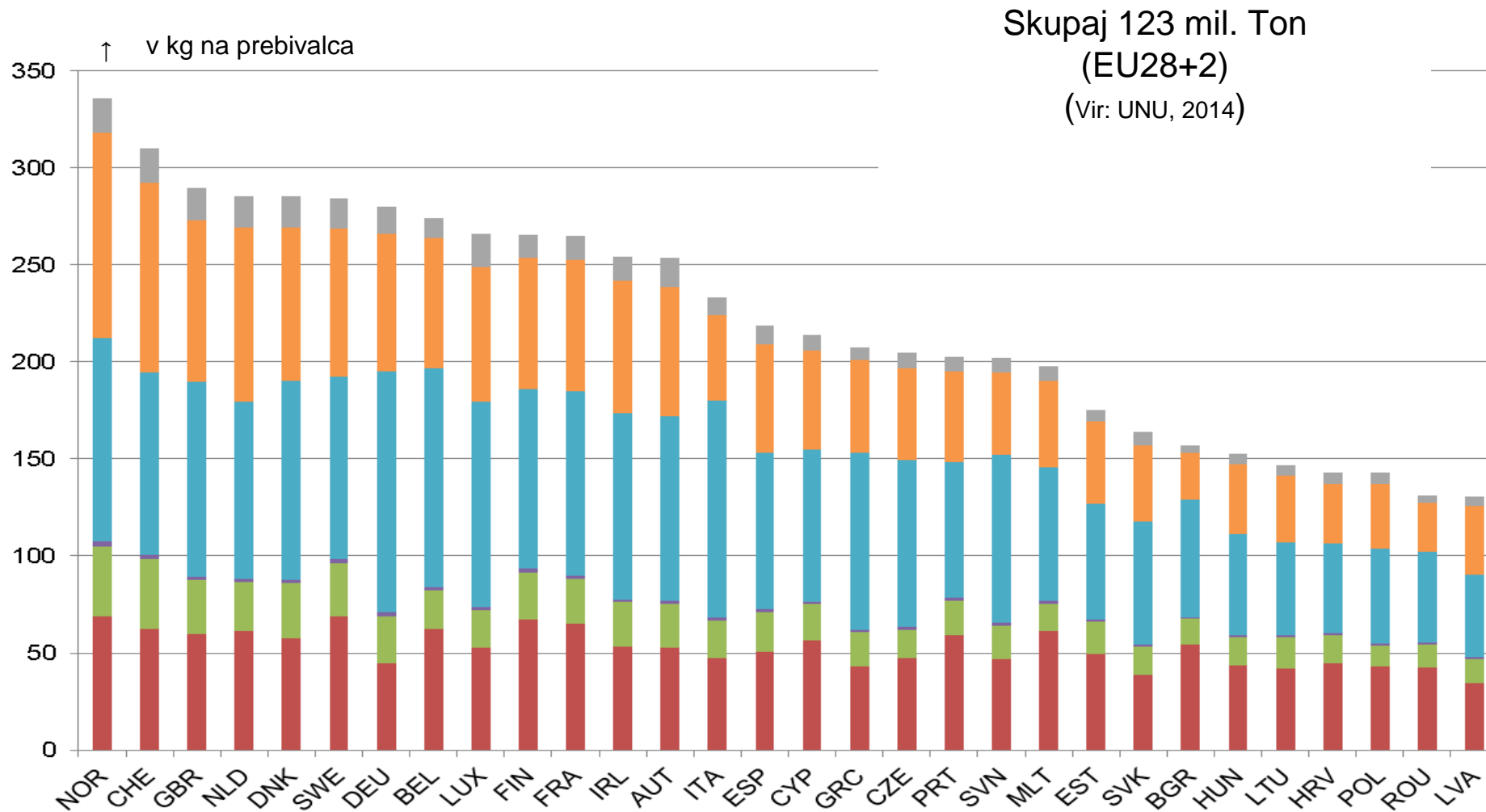
Tujina

Delež obdelanih e-odpadkov v tujini 45% !!!

Potencial e-odpadkov v EU

Zbrano 5,2 kg/preb v RS v 2015
Dano na trg 14,4 kg/preb v RS v 2015

5. Mali gospod. aparati

6. IT aparati

4. Veliki aparati

3. Sijalke

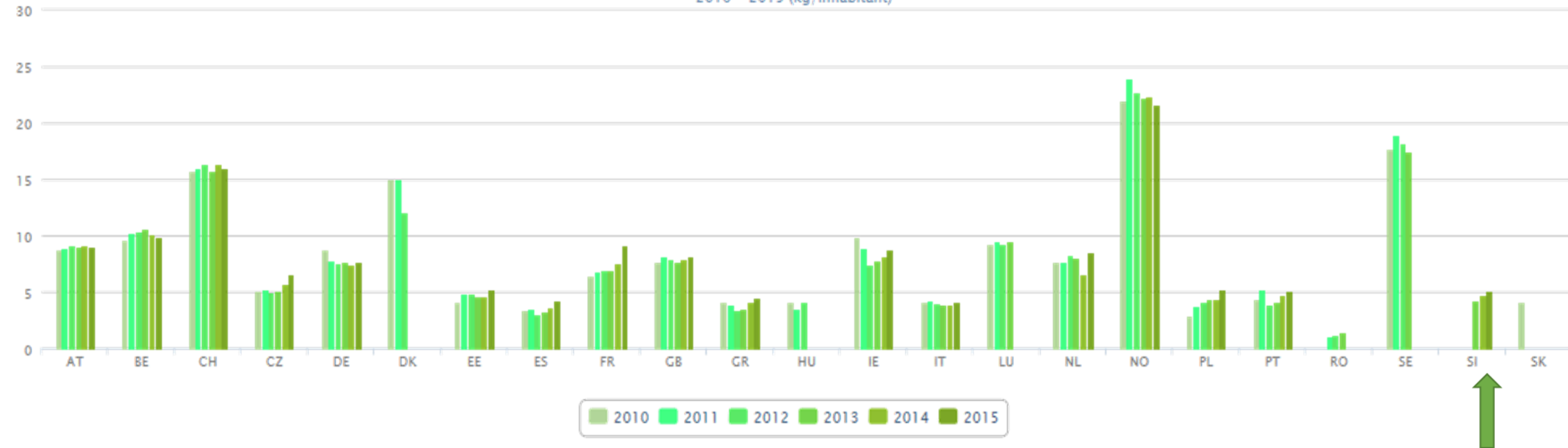
1. Hladilno zamrz. aparati, klime

2. Ekran (CRT, LCD, NB)

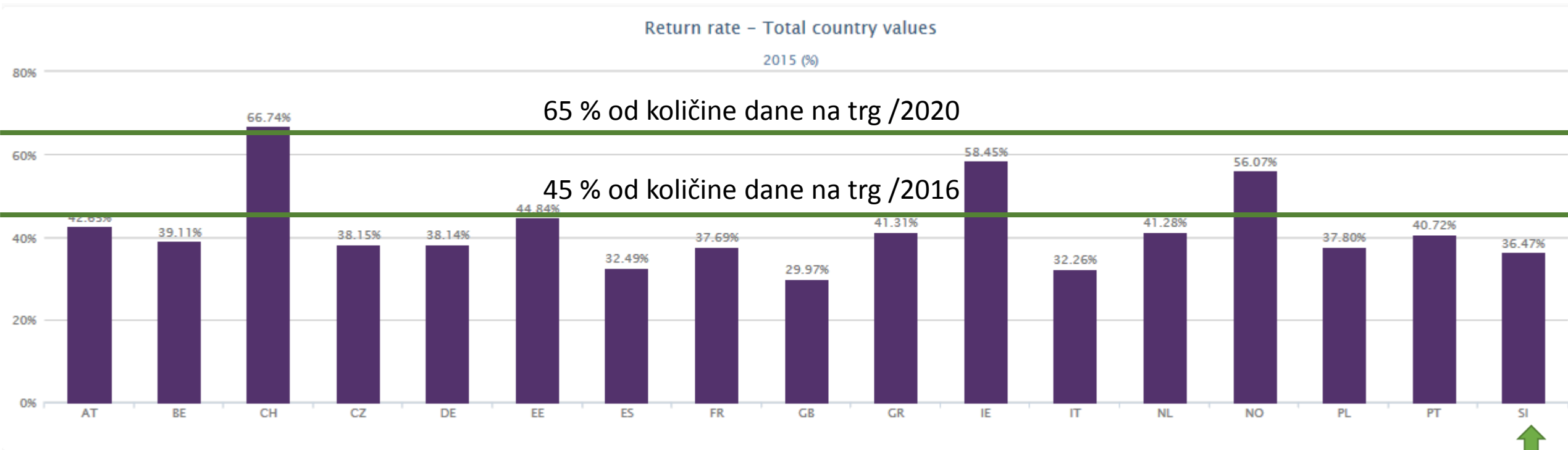
Učinkovitost zbiranja e-odpadkov (kg/prebivalca letno), vir: WeeeForum, 2016

Trend in collection - Total country values

2010 - 2015 (kg/inhabitant)

Doseganje ciljev zbiranja (delež zbrano/dano na trg), vir: WeeeForum 2016

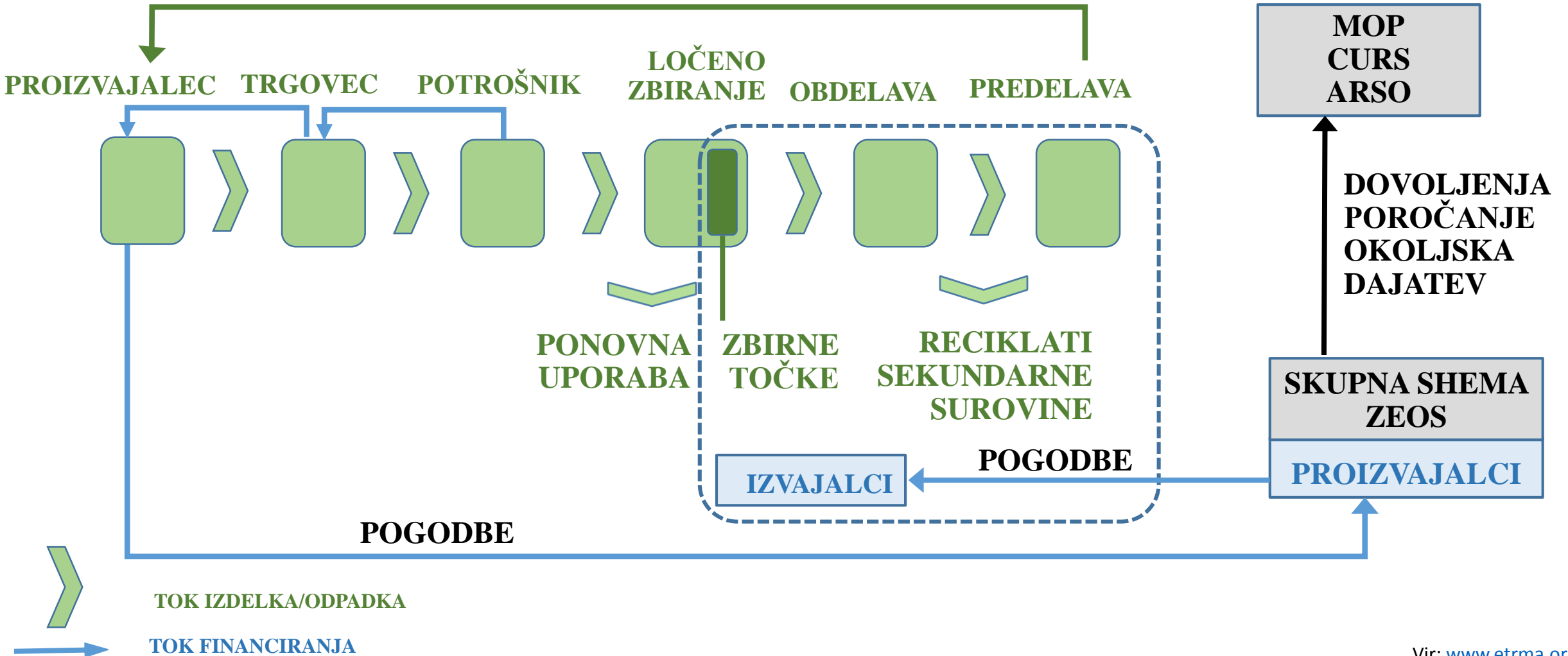
RAZŠIRJENA ODGOVORNOST PROIZVAJALCEV:

- Izhaja iz principa „onesnaževalec plača“, ki določa odgovornost tistim, ki na trg dajejo njihove izdelke
- Ta princip razbremenjuje lokalno skupnost stroškov ravnanja z odpadki, ki jih zavezanci prenesejo na potrošnike
- Posledično to proizvajalce spodbuja za eko-design njihovih proizvodov (kompleksnost izdelka, nevarne komponente, količine, življenjska doba, stroški obdelave, možnost obnove in predelave,..)

ŠTUDIJA EK (nov.2015-dec2017) za SPODBUJANJE SKLADNOSTI implementacije Direktive 2012/19/EU (izvaja institut BiPRO, Nemčija):

- Analiza vzpostavljene nacionalne mreže zbiranja, sortiranja, obdelave in predelave E-odpadkov
- Analiza delovanja in pogojev za sheme podaljšane odgovornosti, ki so jih vzpostavili proizvajalci (implementacija ROP principov)
- Uspešnost doseganja ciljev zbiranja e-odpadkov od 2010 do 2014, odmik od ciljev Direktive
- Uspešnost izvajanja ponovne uporabe ter ciljev obdelave/predelave v letih 2010 do 2014, odmik od ciljev Direktive
- Politika in orodja za učinkovito izvajanje ravnanja z e-odpadki (eko-design, ponovna uporaba, zbiranje, obdelava, standardi, ...)
- Zakonodaja in njeno izvrševanje (kapacitete inspekcije, rezultati inspekcije vključno z čezmejnimi premeščanjem, kazni)
- Ukrepi/aktivnosti ozaveščanja potrošnikov o ravnanju z e-odpadki in možnosti oddajanja (trgovine, zbiralnice)

RAZŠIRJENA ODGOVORNOST PROIZVAJALCEV

Ključni parametri za učinkovit model razširjene odgovornosti proizvajalcev (vir: RPS, 2014)

- Zakonska regulativa za **trajnostno** učinkovit model
- Povečanje **konkurenčnosti** za optimalne stroške proizvajalcev (tendering izvajalcev)
- Obvladovanje odločitev **povečevanja števila skupnih shem**, kar lahko potencialno povečuje stroške za proizvajalce
- Zmanjševanje oz. obvladovanje t.i. „**free riderjev**“ (neodvisni registracijski organ, „black box“)
- Model spodbujanja aktivnosti **informiranja in ozaveščanja** končnih uporabnikov
- Spodbujanje ustrezne, dostopne in kvalitetne **infrastrukture zbiranja in obdelave** odpadkov
- Vzpostavitev **vidne okoljske pristojbine** proizvajalcev
- Oblikovane **rezerve/sklad** za ravnanje s starimi bremenimi odpadkov
- **Zagotoviti tok odpada** razširjene odgovornosti skozi zakonite procese tudi v času visoke vrednosti surovin (doseganje ciljev zbiranja, ustrezna obdelava)

Ključni parametri za učinkovit model skupne sheme proizvajalcev (vir: RPS, 2014)

- Specifičnost skupne sheme kot organizacija zahteva **najvišje standarde upravljanja** takšnega podjetja (odločitveni organi družbe, revizije, kazenska politika)
- V primeru akreditacije več skupnih shem za eno vrsto odpadka morajo biti postavljene **specifične zahteve**, ki onemogočajo podvajanje aktivnosti shem, zmanjšujejo stroške, omogočajo sinergije med shemami in postavljajo **mehanizme/protokol za reševanje sporov** med shemami
- Finančni prispevki in učinkovitost izvedbe **aktivnosti ozaveščanja skupnih shem** morajo biti nadzorovani (izvajanje omenjenih aktivnosti preko ločene družbe in delitev stroškov med sheme?)
- **Pogoji za akreditacijo skupne sheme** natančno opredeljeni (nepridobitnost, lastništvo in organi ter pravila upravljanja, kapital, operativni načrt ravnanja z odpadki, vertikalna povezanost z izvajalci, sredstva za ozaveščanje, enakost proizvajalcev, dejanski stroški, zaupnost poročanja količin, ...). **Stroške akreditacije** poravnava državi vlagatelj za skupno shemo.
- Skupna shema mora zagotoviti **predvidljivost financiranja** procesa z rezervnim skladom v višini letnih stroških ravnanja z odpadki ali potrjeni krizni protokol v primeru prenehanja delovanja

Model razširjene odgovornosti z vidika konkurenčnosti shem (vir: RPS, 2014)

- Smiselnost konkurenčnost shem je pomembna z vidika doseganja učinkovitega zbiranja, obdelave, z vidika stroškov te storitve, z vidika doseganja ciljev EU direktiv, ter z vidika dodatnih delovnih mest in investicij.
- Odločitev o optimalnem številu skupnih shem (v EU solo 7, dve 8, tri 5, štiri plus 4) in s tem optimalnem strošku temelji
 - na ekonomiji obsega storitve, možnost kvalitetnih razpisov med izvajalci
 - ustreznosti pogojev za akreditacijo skupnih shem
 - možnost regijske delitve obveznosti med shemami
- Naročanje storitve prevzemanja odpadkov (centralno, razpršeno, regijsko) vpliva na odločitev solo/več shem
- Doseganje prihodnih EU ciljev je obveznost države (kazen, davkoplačevalci) zato je potrebno odločno spodbuditi sheme k doseganju ciljev
- Kompleksnost oz. urejenost delitve obveznosti/doseganja ciljev med shemami (cherry picking, specializiranje le za eno podvrsto odpadka,..)
- Spremljanje izvajanja obveznosti shem (dvojna evidenca, kalkulacija ciljev obdelave, standardi, poročila, pogajanja v primeru nedoseganja ciljev,..)
- Ekonomija obsega (Podvojeni stroški vzpostavljanja mreže zbiranja, presojevanja izvajalcev, izvajanja razpisov za izvajalce, drobljenje količin obdelave-večji stroški, delitev obveznosti po regijah)
- Delitev stroškov ozaveščanja med več skupnih shem, koristi oglaševanja ene sheme imajo vse sheme, različne barve zbiralnikov

- Ravnanje z e-odpadki v Sloveniji je v 10-ih letih naredil korak naprej (količine, evidence, naročila, osveščanje, okolje,..)
- Primeri dobre prakse določenih držav EU dokazujejo, da imamo z določenimi ukrepi slediti tej praksi tudi v Sloveniji (infrastruktura obdelave, ponovna uporaba, stabilnost in trajnost modela ROP)
- Model razširjene odgovornosti proizvajalcev je v primeru e-odpadkov potrebno dopolniti z ukrepi za bodoče doseganje ciljev (parametri modela ROP, modela skupne sheme in vidik konkurenčnosti)
- Ena skupna shema za eno vrsto odpadka ima številne prednosti, vendar je možno ob ustrezni urejenosti sistema akreditirati dodatno shemo ali dve (preudarna analiza, odločitev lastnika procesa)

HVALA ZA POZORNOST!

ZEOS 10 let

mag. Emil Šehić
M: emil.sehic@zeos.si
T: 01/ 366 8542